

جهاد دانشگاهی علوم پزشکی شهید بهشتی

سلسله نشست‌های گروه پژوهشی سلامت سالمندان

وبینار " معیشت سالمندان در دوران کرونا "

با سخنرانی دکتر میثم موسائی استاد تمام دانشگاه تهران

و رئیس انجمن علمی اقتصاد اسلامی ایران

موضوع: بررسی بحران اقتصادی ناشی از شیوع کرونا و معیشت سالمندی

دکتر میثم موسائی استاد تمام دانشگاه تهران و رئیس انجمن علمی اقتصاد اسلامی ایران در وبینار تخصصی معیشت سالمندان در دوره شیوع کرونا " بررسی بحران اقتصادی ناشی از شیوع کرونا و معیشت سالمندان " ، که در تاریخ ۲۲ شهریور ۱۳۹۹ به صورت مجازی توسط جهاد دانشگاهی علوم پزشکی شهید بهشتی برگزار شد، با طرح این سوالات که بحران اقتصادی ناشی از کرونا چه تأثیری بر زندگی سالمندان داشته و چه راهی برای کاهش آسیب‌ها و پیامدهای زیان‌بار ناشی از آن بر زندگی سالمندان وجود دارد؟ دولت‌ها در این میان چه وظایفی دارند؟ و از نهادهای مردم‌نهاد و حتی خود سالمندان چه کاری ساخته است؟ بیان داشت:

بحران کرونا تقریباً ۱۸۸ کشور را درگیر کرده و همه ابعاد زندگی بشر را تحت تأثیر قرار داده، و همچنین اقتصاد جهانی را با یک رکود و در برخی کشورها به یک بحران بی‌سابقه مواجه ساخته است؛ میلیون‌ها نفر را بیکار و هزاران کسب‌وکار کوچک و بزرگ را به تعطیلی کشانده است. بحران کرونا علاوه بر ابعاد اقتصادی، مناسبات اجتماعی را نیز با اختلال اساسی مواجه کرده به‌گونه‌ای که افزایش بیکاری، خانه‌نشینی، کاهش روابط اجتماعی، تعطیلی مدارس، سینماها، رستوران‌ها و غیره همگی دچار کساد شدیدی و تعطیلی شده و در یک کلام اقتصاد جهانی کوچک‌تر از قبل شده است، البته این تبعات تنها بخش کوچکی از آثار این ویروس ناخوانده است.

رئیس انجمن علمی اقتصاد اسلامی ایران با تأکید بر اینکه بحران کرونا تنها یک بحران مربوط به سلامتی نبوده و از منظر اقتصادی از جهات بسیاری با بحران‌های قبلی تفاوت دارد، اظهار داشت: در تمامی بحران‌های گذشته دولت‌ها دخالت کردند غیر از بحران‌های قبل از ۱۹۳۰، به عبارت دیگر از ۸۰ سال پیش به این طرف تمامی بحران‌ها نیازمند دخالت دولت‌ها بوده و در همه آنها دولت‌ها وارد عمل شده‌اند ولی یک تفاوت اساسی با بحران اقتصادی ناشی از کووید ۱۹ دارد و آن اینکه بحران‌های قبلی یا بحران از طرف تقاضا بوده و یا بحران در طرف عرضه؛ اما بحران فعلی بحرانی است هم در طرف عرضه و

هم در طرف تقاضا. این بحران هم کسب و کارها را به تعطیلی و رکود کشانده و هم قدرت خرید مصرف‌کنندگان را به شدت کاهش داده است به هر حال مطالعه آثار این ویروس یک رکود بی‌سابقه در همه ابعاد اقتصاد به وجود آورده که نیازمند بررسی بیشتر است.

وی با اشاره به برخی از این تبعات، عنوان کرد: افزایش بیکاری به عنوان نمونه بیکار شدن چیزی حدود ۲۵ میلیون نفر در ماه اول همه‌گیر شدن این ویروس در آمریکا و کاهش قابل توجه تولیدات در سطح جهان، برخی از این تبعات است به گونه‌ای که آمریکا در ۴ ماه اول چیزی حدودی ۶ درصد با کاهش تولیدات روبرو شد و در کشور ما نیز علیرغم منفی بودن رشد اقتصادی به خاطر تحریم‌ها، این رشد منفی در بحران کرونا عمیق‌تر شده و بین سه تا ۷ درصد شده، و قطعاً رشد اقتصادی در سال ۱۳۹۹ نیز منفی خواهد بود. به عبارت دیگر کوچک شدن اقتصاد در اکثر نقاط دنیا کم‌وبیش اتفاق افتاده، در برخی کشورهای اروپایی تا ۱۵ درصد اقتصادشان کوچک‌شده، همچنین حجم تجارت جهانی در پیش‌بینی‌ها حدود ۳۲ درصد کاهش داشته که این عمق تأثیرگذاری ویروس را نشان می‌دهد.

این استاد تمام دانشگاه تهران ادامه داد: پیش‌بینی مجامع بین‌المللی و همین‌طور اقتصاددانان مستقل این بوده که در سال میلادی جاری رشد اقتصاد که قرار بود قبل از کرونا سه درصد باشد الان به منهای ۵ درصد کاهش پیدا کرده، یعنی GDP چیزی حدود ۸ درصد کمتر از سال قبل شده و می‌شود، در این میان ضرر و زیان اقتصاد جهانی چیزی حدود ۹ تریلیون دلار برآورد شده که تبعات آن می‌تواند رشد فقر و نابرابری و افزایش احتمال درگیری‌های داخلی از یک طرف و خطر افزایش جنگ در مناطقی مانند خاورمیانه از طرف دیگر در برداشته باشد

به گفته دکتر موسائی، برخی منابع در ایران میزان منفی بودن GDP را بسیار بیشتر یعنی چیزی بین ۷ تا ۱۱ درصد پیش‌بینی کرده‌اند، البته تا پایان سال همه اعداد احتمالی است ولی تأثیر آن را بر اقتصاد و زندگی افراد کاملاً محسوس است.

براساس مطالعات مجلس، طی سال جاری در ایران چیزی حدود ۲,۸ میلیون شغل از دست می‌رود و علت آن هم این است که طبقات پایین درآمدی در بخش‌های غیررسمی، بالای ۷۰ یا ۸۰ درصد بیکارشدگان از هیچ حمایتی برخوردار نیستند و این موضوع بر زندگی سالمندان به دلیل ویژگی‌هایی که دارند آسیب بیشتری وارد می‌کند.

وی با اشاره به صحبت متخصصان و رسانه‌ها در خصوص احتمال ابتلای بالاتر سالمندان به کووید ۱۹ نسبت به کودکان و جوانان، تصریح کرد: این مساله در واقع وضعیت سالمندان را از نظر اجتماعی و روحی با مشکل مواجه می‌کند، اکثر سالمندان نسبت به سایر گروه‌ها بیماری‌های زمینه‌ای بیشتری دارند و تقریباً اکثر بیمارانی که جان خود را از دست دادند بیماری زمینه‌ای دارند.

این عضو هیات علمی دانشگاه تهران با اشاره به وضعیت اقتصادی سالمندان، گفت: سالمندان چند دسته‌اند، برخی درآمد ثابت و مستمری داشته ولی در دوران کرونا با افزایش هزینه‌های درمانی، خرید ماسک و مواد ضدعفونی و سایر هزینه‌ها مواجه شده‌اند و از طرفی به دلیل آثار انزوا و قرنطینه ممکن است با بیماری‌هایی همچون افسردگی و یا بیماری قند مواجه شوند.

وی با تأکید بر ضرورت حضور سالمندان در جامعه، عنوان کرد: بحران کرونا باعث شده که ایفای نقش سالمندان به حداقل خود کاهش پیدا کرده که این موضوع می‌تواند ارتباطات اجتماعی سالمندان را دچار خدشه کرده و به افسردگی این قشر دامن بزند. متأسفانه سالمندان در شرایط کرونا، حمایت اطرافیان را نیز از دست می‌دهند که این مسأله نیز انزوای آنان را تشدید می‌کند.

وی معضل بعدی را کاهش آرایه خدمات از سوی صندوق‌های بازنشستگی و بیمه مطرح کرد و گفت: از طرف دیگر طی این دوره با کاهش فعالیت جسمی، سالمندان مستعد انواع دردها و بیماری‌ها می‌شوند که با توجه به جمعیت بالای سالمندان کشور باید هرچه سریعتر برای حل این معضل راه‌کار مناسبی اندیشیده شود.

دکتر موسائی با برشمردن برخی راه‌کارها برای کاهش مشکلات سالمندان در بحران کرونا، عنوان کرد: افزایش حمایت معیشتی سالمندان اولویت اول بوده که با هیچ‌چیزی قابل جبران نیست، باید سالمندان بخصوص سالمندان فاقد درآمد ثابت حمایت شوند، یعنی تزریق پول برای افزایش سطح تقاضا و حفظ حیات و بقای مردم، بخصوص اقشار آسیب‌پذیر. آموزش سالمندان برای تسهیل اداره معیشت و یا آگاه‌سازی آنان برای بهره‌مندی از ترکیب کالا و خدمات مناسب با کمترین هزینه، نوع تغذیه، نوع ورزش و همچنین آموزش سالمندان برای استفاده بهینه از فضای مجازی از دیگر راه‌کارهاست.

به گفته وی، تقویت فعالیت سازمان‌های خیریه و ایجاد هماهنگی بین ارگان‌های حمایتی همچون بهزیستی، شهرداری، وزارت رفاه از دیگر راهکارهاست که متأسفانه در کشور ما علی‌رغم تعهد این مراکز و علی‌رغم اختصاص هزاران میلیارد برای حمایت از طبقات آسیب‌پذیر و نیازمند حمایت، متأسفانه روز به روز با گسترش فقر و بی‌اثر بودن این سیاست‌ها روبه‌رو هستیم.

وی با تأکید بر ضرورت توجه و حمایت از سالمندانی که تنها زندگی می‌کنند، گفت: باید به جنبه اجتماعی و اقتصادی این گروه توجه بیشتری شود که نقش دولت در این راستا پررنگ‌تر است، لذا تجدید نظر اساسی در نقش دولت در این حوزه ضروری است. همچنین مردم و اطرافیان نیز نباید این گروه از سالمندان را رها کرده و باید مرتباً از طریق شبکه‌های اجتماعی، تلفن و سایر وسایل ارتباطی با سالمندان در تماس باشند و این تعاملات اجتماعی را حفظ کنند؛ به‌گونه‌ای که بعد از عبور از بحران بتوانند به وضعیت قبل از کرونا برگردند.

دکتر موسائی با تأکید بر ضرورت تجدیدنظر در نقش دولت‌ها در اقتصاد و برنامه‌های اجتماعی، عنوان کرد: باید بدانیم که بدون اولویت دادن به منافع جمعی نمی‌توانیم از این بحران عبور کنیم و بازار و بخش خصوصی نمی‌تواند بدون دخالت هدفمند دولت به حل این بحران کمک کند